

pedig nem erre a világra valók azok, elvesznek maguktól is, szépen . . . csendesen

Össze foglalva már most a mondottakat, a tanító-egyesületek a tanítóság teljes elismerését, sőt háláját érdemlik munkájokért, melynek kezdete és vége — a közügy szolgálata. Sajnálatos ellentétet képez velök egyes tanítók csoportja, a mely idétlen ellenzékeskedésével maga alatt vágja a fát.

Mielőtt igénytelen felolvasásomat befejezve, becses türelmüket megköszöném, legyen szabad megemlítenem, hogy szándékom csupán az volt, hogy ez ügyre a figyelmet rátereljem, hogy a kérdést egyesületünkben napirendbe hozzam, s ép azért a hol dicsértem, ép úgy, mint a hol hibákra mutattam, csupán általánosságban tettem észrevételeimet, egyénre vagy egyénekre való minden vonatkoztatás nélkül. S ha sikerült a tisztelt közgyűlés becses figyelmét arra is felhivnom, hogy egyeseknek ép úgy, mint egyesületeknek nem az a feladatuk most, hogy egyik a másiknak az építő köveit kritizálja, hanem hogy maga is dolgozzék: akkor célomat teljesen elértem.

Javaslatom az: hogy a tisztelt közgyűlés találjon módot arra, hogy a népoktatási törvény küszöbön levő revíziója alkalmából egyesületünk is megtehesse a maga előterjesztéseit, akár külön, akár pedig úgy, hogy valamely társegyesület irányeszméit teszi magáévá.

TAKÁCS GYÖRGY.

AZ ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI TANÁCS SZABÁLYZATÁNAK TERVEZETE.

Wlassics Gyula dr. vallás és közoktatási m. kir. miniszter az országos közoktatási tanács újjászervezése tárgyában f. évi május hó 26-án. és május hó 27-én a közoktatási miniszteriumban szaktanácskozmányt tartott.

E szaktanácskozmány eredménye az alább közölt *előadói tervezet*, melyet a miniszter úr abból a célból kívánt közzétételni, hogy a szaköröknek és a sajtónak módot és alkalmat nyújtson a hozzászólásra és a árgyilagos kritikára, mert oly végleges szabályzatot kíván a közoktatási kormány kibocsátani, mely hosszabb időre állandó és az igényeket kielégítő alapul szolgálhasson a közoktatási tanács sikeres működésének.

1. §. Az Országos Közoktatási Tanács feladata, hogy az ország oktatásügyét tudományos s pædagogiai tekintetben figyelemmel ki-

sérje és a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a közoktatásra vonatkozó kérdésekben véleményeket adjon.

A tanács a szükséges javaslatokat csak a vallás- és közoktatásügyi miniszter fölhívására készíti el, de saját kezdeményezéséből is tehet fölterjesztéseket.

2. §. A vallás- és közoktatási miniszter rendszerint minden nagyobb fontossággal és kihatással bíró elvi jelentőségű ügy eldöntése előtt az Országos Közoktatási Tanácsot fölhívja, hogy véleményt adjon.

3. §. Az Országos Közoktatási Tanács hatásköre kiterjed mindazon elvi kérdésekre, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszter ügykörébe tartozó iskolára vonatkoznak. Az iskolai adminisztráció ügyei ellenben nem tartoznak elébe.

4. §. Az Országos Közoktatási Tanács a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatósága alatt áll, munkálatait egyenesen a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjeszti, más hatóságokkal nem közlekedik.

5. §. Az Országos Közoktatási Tanács elnöke a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

6. §. Az Országos Közoktatási Tanács állt továbbá: másodelnökből, alelnökből, titkárból, tíz-tizenkét előadó tanácsosból és legfőlegb még ötven tagból, kiket a titkár kivételével a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege, egy-egy ötéves időszak tartamára nevez ki. A tanács minden tagja a közoktatási tanácsos czímet nyeri.

7. §. A tagok a vallás és közoktatásügyi miniszter ügykörébe tartozó iskolák tanítói s tanárai, fővább a tudomány művelői s a közéletnek a tanügygyel foglalkozó elemei köréből neveztetnek ki, az ország különböző vidékei, a különféle iskolák s a főbb tudományszakok lehető tekintetbe vételével.

8. §. Az Országos Közoktatási Tanács üléseiben részt vesznek továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kirendelt tisztviselők. Ezek az összes ülésekre állandóan, az állandó bizottság és a szakbizottságok üléseire pedig a szükséghez képest hivandók meg. Miudezekén az üléseken a tanácskozásban részt vesznek, a szükséges fölvilágosításokat megadják, de szavazati joguk nincs.

9. §. Az Országos Közoktatási Tanács elnökének jogában áll egyes esetekben szakértőket közreműködésre fölkérni, bizottságokba beosztani, ülésekre meghívni, munkálatok elkészítésével megbízni.

10. §. A titkárt az állami tisztviselőkként alkalmazott tanférfiak sorából szolgálattételre a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeli be. A titkár berendeltsége idejére egyéb hivatalos teendői alól fölmentetik.

11. §. Az alelnök s az előadó tanácsosok évi tiszteletdíjban részesülnek.

12. §. Az elnökök s az előadó tanácsosok képezik a közoktatási tanács állandó bizottságát, melyben rendszerint az alelnök végzi az elnöki teendőket. A jegyzői teendőket a titkár végzi.

13. §. Az alelnök állapítja meg az állandó bizottsággal egyetértőleg az előadó tanácsosok munkakörét, kiosztja a munkát s őrökdi a fölöött, hogy ez kellő időben elkészüljön. Megállapítja a fölmerült kérdések tanulmányozására szükséges szakbizottságokat, kirendeli az Országos Közoktatási Tanács összes tagjai sorából a bizottságok tagjait, esetleg bizottsági tagokul más szakértőket is fölkér. Megjelöli a bizottságok elnökét és előadóját. Ellenőrzi a Tanács irodáját, melynek munkásságáért felelős.

14. §. A titkár vezeti az irodát, rendben tartja és őrzi a tanács irat- és könyvtárát. Ezen fölül részt vesz a tanács rendes munkásságában és állandó előadója a külföldi közoktatásügynek.

15. §. Minden szakszerű elbírálást megkívánó ügy csak az e célra kiküldött szakbizottság indokolt véleménye alapján tárgyalható.

16. §. Az állandó bizottság munkakörébe a következők tartoznak:

a) elvégzi azokat az ügyeket, melyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszter azzal az utasítással küld meg a tanácsnak, hogy azokat saját kebelében tárgyalja;

b) az iskolálatogatások rendszeres szervezése ügyében minden évben fölterjesztést tesz a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez;

c) megfigyelései alapján saját kezdeményezéséből indokolt javaslatokat tesz a vallás- és közoktatási miniszternek (l. 1. §.) a közoktatásügy fejlesztése érdekében;

d) előkészíti az összes ülés tárgyalásait, gondoskodván a fölmerült s az összes ülés elé tartozó kérdések tanulmányozására szükséges bizottságok alakulásáról, az előadói munkálatok elkészítéséről és kinyomatásáról, melyek a tanács minden tagjával idejekorán, az évi ülés előtt, közöltetnek;

e) az összes ülés elé tartozó kérdésekről, az összes ülés tárgyalásai alapján, kidolgozza azokat a részletes munkálatokat, melyeknek elkészítésével a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízza;

f) működéséről a vallás- és közoktatásügyi miniszternek, továbbá az összes ülésnek évi jelentést tesz.

17. §. Az állandó bizottságot az alelnök hívja össze ülésre havonkint legalább kétszer. Azonkívvül az alelnök szükség szerint hívhat össze ülést. Az iskolai nagy szünetek alatt az állandó bizottság nem tart ülést.

18. §. Az előadó tanácsosok kötelesek az állandó bizottság ülésein megjelenni s minden szavazásban részt venni. Határozatait a bizottság szótöbbséggel hozza. Határozat hozatalára legalább hét tag jelenléte szük-

séges. Véleményeltérés esetében névszerint kell szavazni s minden szavazatot külön megjelölni.

19. §. A tanács összes üléseit évenként egyszer tartja rendes ülésszakban, egymásra következő napokon. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek, mint az Országos Közoktatási Tanács elnökének jogában áll azonkívül bármikor a tanácsot összes ülésre egybehívni.

20. §. A tanács ülészakának napirendjét a vallás- és közoktatásügyi miniszter alapítja meg. Ugyanó elnököl az üléseken. Távolléte esetében a másodelnök, alelnök, illetőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megbízott más tanácstag helyettesíti.

21. §. Az összes ülés nyilvános.

22. §. A rendes ülészak első tárgya az állandó bizottság beszámolója s lefolyt év munkásságáról, mely oszmécsere tárgyává tehető.

23. §. A rendes ülészak további tárgyai azok a kérdések, melyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanács összes ülése elé utasított.

24. §. Minden tanácstagnak jogában áll az ülésen indítványt tenni s megokolni. Tárgyalás alá azonban az indítvány csak a legközelebbi rendes ülészakban kerülhet, feltéve hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a választmány meghallgatása után az ülészak napirendjére kitűzi.

25. §. Az Országos Közoktatási Tanács összes ülése ad elvi irányt az állandó bizottságnak a részletes javaslatok kidolgozásában

26. §. Ha az összes ülésen véleménykülönbség támad, minden tag véleménye névszerint vétetik jegyzőkönyvbe.

27. §. Az összes ülésről szóló jegyzőkönyv a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztetik, ki ennek alapján utasítja az állandó bizottságot a szükséges részletes munkálatok ekészítésére.

28. §. Az Országos Közoktatási Tanács minden tagja, az állandó bizottság kivételével, továbbá a tanácson kívül álló tisztviselők és szakértők, minden ülés után, melyben részt vesznek, jelenléti díjban részesülnek, a fővárosiak öt, a vidékiek tíz forintban.

Az előadói munkálatokért, ha nem az állandó bizottság valamely tagja készíti, tisztelet díj jár.

A vidéki tagoknak útiköltségeik is megtérítetnek.

29. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az állandó bizottság fölterjesztése alapján megbízást ad a tanácstagoknak, hogy bizonyos intézeteket, meghatározott utasítás alapján, tanulmányozzanak. E látogatások részleteit külön szabályzat állapítja meg.

30. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter mindennemű, a közoktatásra vonatkozó ügyiratokat (jelentéseket, jegyzőkönyveket stb.) a

tanács kérésére, tanulmányozás céljából, a tanácsnak rendelkezésére bocsátja.

31. §. Az Országos Közoktatási Tanács részletes ügyrendjét az állandó bizottság által készítendő s az összes ülés által elfogadott javaslat alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg. Ugyanez áll az ügyrendnek esetleges későbbi módosítására.

32. §. A tanács székhelye Budapest.

Czíme: Országos Közoktatási Tanács.

Pecsétjében az ország koronás címerét használja e körirattal:

Országos Közoktatási Tanács. 1871.

Indokolás.

E javaslat azon az alapon nyugszik, hogy a tanácsnak az adminisztratív ügyek kizárásával egyedüli feladata az legyen, hogy állandóan és rendszeresen tanulmányozza az ország közoktatásának állapotját, előkészítse és javasolja a szükségesnek mutatkozó teendőket.

Az iskola intézménye megkívánja, hogy folyton javítsák és fejlesszék a múlt vívmányainak óvatos megőrzésével, a haladás gondos előkészítésével. Ez fokozott mértékben áll a csak nem rég minden ágában újonnan szervezett magyar közoktatásról, mely körül az Országos Közoktatási Tanács 24 évi fennállása óta nagy munkát végzett és kiváló érdemeket szerzett.

Közoktatásügyi adminisztrációnk mai szervezete, a pädagogiai tudomány, a szaksajtó s a tanügyi egyesületek mostani állapota hazánkban nem teszik fölöslegessé egy közoktatási tanács fennállását. De szükségesnek látszik az eddigi tapasztalatokon okulva a tanács szervezetét módosítani s a sok tekintetben megváltozott viszonyokhoz alkalmazni.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az elnöklete alatt tartott értekezleten mindjárt a tárgyalás elején jelezte, hogy egy tanácsadó legfőbb közeg fennállását szükségesnek tartja s az értekezlet befejeztével konstatálhatta, hogy az összes felszólalók e tekintetben vele egyet értek.

* * *

Ez az alap meg lévén adva, legelőször azt a kérdést kellett a szabályzatban megoldani, mily viszonyban álljon az Országos Közoktatási Tanács a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz?

A tanács a maga elméleti szerepének határain belül sem lehet a kormány nyal coordinált tényező, mi a miniszteri felelősség elvével is ellenkeznék. A közoktatási tanács csak akkor ad a miniszternek tanácsot, ha a miniszter tőle ilyet kér, csak akkor dolgoz ki körébe vágó munkálatokat, ha a minisztertől megbízást kap rá. Mindazonáltal a sza-

bályzat kezdeményező jogot biztosít a tanácsnak. Ha megfigyelései és tanulmányai alapján elvi intézkedések szükségét ismeri föl, a tanács indokolt fölterjesztésben megbízást kér a szükséges javaslatok kidolgozására. A miniszteren áll azután a fölterjesztés okait mérlegelni s magas állásáról egyebeket is tekintetbe véve, a megbízást megadni vagy megtagadni.

Nagyon kívánatos továbbá, hogy a miniszter tényleg minden fontosabb elvi kérdésben a tanács véleményét kikérje. Ez nemcsak a tanács tekintélyének megóvása szempontjából fontos, hanem azért is, mert így jobban biztosíthatja a kormány a közoktatás egyöntetű, tervszerű és egységes fejlesztését. A tanácsnak itt kontemplált szervezete pedig módot nyújt a kormánynak, hogy sürgős esetekben is a tanács véleményét kikérhesse.

A tanács benső kapcsolatát a kormánnyal még az a körülmény is elősegíti, hogy a miniszter tisztviselői közül néhányat kiküld a tanácsba, kik a miniszter szándékainak, az adminisztráció tapasztalatainak és szükségleteinek leghivatottabb tolmácsai.

Végül az oktatásügy tudományos és adminisztratív ügyeinek összetartozása abban nyeri legprægnansabb kifejezését, hogy a szabályzat a vallás- és közoktatásügyi minisztert teszi a tanács elnökévé. Az ő személyében érintkezzenek s egyenlítődjenek ki a közoktatásügy összes érdekei; ő ki magasról tekintheti át a nemzeti élet és a politikai viszonyok szükségleteit, ő legyen egyszersmind legfőbb vezére annak a közegnek, mely hivatva van rendszeres tudományos tapasztalat alapján segítségére lenni a nemzeti közoktatás javításában és fejlesztésében.

Kívánatos tehát, hogy az Országos Közoktatási Tanács ügyeit miniszteriumban az elnöki osztályba osszák be.

* * *

A tanács összeállításánál a következő szempontokat kellett tekintetbe venni:

Mindenek fölött biztosítani kell a tanács erkölcsi tekintélyét.

A közoktatás terén igen sok fordul meg azon, hogy a tanárok és tanítók bizalommal legyenek eltelve azok iránt, kik a szellemi direktiva megadására hivatottak. E nélkül tantervek, utasítások, rendeletek holt betű maradnak. Ha az ország tanfériai nem becsülik nagyra a tanácsot, ennek javaslatai sokkal nehezebben érvényesülnek. A közoktatás tere a szabad egyéniségek és szabad meggyőzések tere, azért a bizalom itt sokkal nagyobb fontosságú, mint egyebütt. A kérdésnek erre az oldalára nagy súlyt kell helyezni.

E szempontot a szabályzat a következőkben iparkodott érvényesíteni.

A tanács tagjait Ő Császári és Apostoli Királyi Felsege nevezi ki és működésük fontosságának megbecsülése abban a külső jelben is kifejezést nyer, hogy a tanács tagjai a közoktatási tanácsos címét nyerik.

De ide tartozik az is, hogy a tanács tagjainak kinevezése mindig csak egy ötévi ciklusra szól, hogy könnyen lehessen fölfriessíteni s új erővel gyarapítani.

Nagyon kívánatosnak látszanék továbbá, hogy már a szervezeti szabályzat, a mennyire lehetséges, a legméltóbbak kinevezését biztosítaná. E célra szóba jött, hogy maguk az iskolák emberei válasszák meg azokat, kiket a kinevezésre ajánlatba hoznak.

A választás elvét a vallás- és közoktatásügyi miniszter is figyelemre méltónak jelentette ki.

A javaslat azonban, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr intenciója értelmében, egyelőre mellőzendőnek gondolta a választás elvét. Nem tekintvén ugyanis azt az elvi kétséget, vajjon a választás e téren igazán biztosítaná-e a legméltóbbak ajánlását; nem nyitna-e tág kaput a korteskedésnek: fontolóra kellett venni, hogy előbb magukat az iskola embereit kellene választó közegekké szervezni, mi az iskolaügy némely ágában nagy nehézségekbe ütköznék. A fennálló tanügyi egyesületek közül jelenleg még egyetlen egyet sem lehet ily szervezett egészeknek tekinteni. Nem lehetett szemet hunyni ama körülmény előtt sem, hogy a közoktatás mostani hiányos szervezeténél fogva a választás elve felekezeti és nemzetiségi különválást okozhatna a részben választások útján létrejött tanácsban.

Azonban nagyon kívánatosnak látszik, hogy — a mit bajosan lehetne a szabályzatban kifejezésre juttatni, de a mi itt mindenestre fölemlítendő — a tanács összeállításánál a nagyobb tanügyi egyesületek és intézmények a kinevezésnél tekintetbe vétessenek.

A kormány különben is gondoskodni fog, hogy mindenkor a legméltóbbakat tegye e fontos bizalmi állásra.

Továbbá nagyban fokozza majd a tanács erkölcsi tekintélyét, ha ezentul a vidéki iskolák munkásai is helyet foglalnak a tanácsban. Az eddigi szervezet nem vehette őket igénybe; az új szabályzat módot ad rá, hogy szaktudásukat, tapasztalataikat értékesíthessék.

De az erkölcsi tekintély legfőbb forrása a végzett munka minősége. Azért legtöbb gond fordítandó arra, mikép biztosíttassék a tanács szervezésénél a munka sikeres volta. Ez a szempont talált kifejezést a tanács belső szervezetében.

E célra mindenekelőtt egy kisebb közeget kellett szervezni, mely az állandó bizottság nevet kapta.

Ily kisebb közegre azért volt szükség, mert

a) a miniszteriumnak némelykor sürgős szüksége lehet szakvéleményre, a teljes tanács pedig gyors munkára nem alkalmas ;

b) a tapasztalat bizonyítja, hogy nagy számú gyülekezetek oly munkásságra, minő a tanácsra hárul, csak a teendők helyes megosztása mellett alkalmasak. Elvek megállapítása, irányeszmék megadása lehet nagy gyülekezetek feladata, melyekben az egyoldalúságok kiegyenlítik egymást, a különböző irányok, meggyőződések képviselői szóhoz juthatnak és érvényesülnek. De a részletes munkálatok kidolgozásának, aprólékos gondja nem való nagy gyülekezetek elé ;

c) végül a dolog természetéből folyik, hogy a tagok nagy számából álló szervezetek vezetésre szorulnak, különben céltalanul tévelyegnek, a vezetés pedig csak kisebb közegnek lehet gondja.

A bizottság tehát mely elnökből, titkárból és tíz-tizenkét előadó tanácsosból áll, fogja a tanács munkásságát vezetni, előkészíteni és befejezni. Nem lesz független a teljes tanácstól, mert neki számol be s tőle veszi utasításait. Nem is fogja, mint alább kifejtjük, a teljes tanács súlyát csökkenteni. Azt a munkát fogja végezni, melyet csak ő végezhet sikeresen.

Az előadó tanácsosok száma épenséggel nem nagy. Gondoskodni kellene tulajdonképen arról, hogy a közoktatás minden ágzatának állandó képviselője legyen a bizottságban. Kivánatosnak látszott azonban, legalább egyelőre, a bizottság keretét nem tulságosan bővíteni. Ez azonban fölötte fontossá teszi, hogy a bizottság tagjai egyetemes látókörű férfiak legyenek, kik az iskolát saját tapasztalatukból ismerik és szaktudást széleskörű műveltséggel egyesítenek.

A szakosztályok rendszere természetesen elesik. Helyébe lép az állandó bizottság vezetése mellett a szakbizottságok rendszere. Annyi kis bizottság alakíttatik, a hány kérdés kerül a tanács elé. Ez nagyban fokozhatja a tanács munkaerejét mozgékonyrá teszi és arra képesíti, hogy a munka mivoltához alkalmazkodhassék.

Az állandó bizottság teendőit, mint a szabályzat részletezi, talán nem szükséges bővebben megokolni. Annál fontosabb, hogy a tanács összes ülésének mivolta minden félreértéstől megóvassék.

Fölmerült az értekezleten is az a vád, hogy ez a szervezet a teljes tanácsot olyanná teheti, hogy a jelentősége a mindenható bizottság mellett elvész.

E vád annál igazságtalanabb, mert hiszen a teljes tanács szolgáltatja a folyton dolgozó szakbizottságok számára a tagokat. A teljes tanács tagjainak nagy része tényleg folyton dolgozik azokban a bizottságokban, melyeket az állandó bizottság a fenforgó kérdések tanulmányozására megalakít. A tagok csak együtt nem dolgoznak nagy tömegekben, mert nagy tömegek együtt egyáltalán nem dolgozhatnak, főleg

ha különböző szakmák embereiből állanak. A szakemberek azonban a kis bizottságokban tényleg mindig együtt fognak dolgozni és ez kétségtelenül gyümölcsözőbb módja a munkásság szervezésének.

A vád tehát legfőleg a kontemplált évi rendes ülésszakra vonatkoznék.

De az összes ülésnek is meg van a maga fontos szerepe.

Az összes ülés az az organuma a tanácsnak, a melynek segítségével szinte közvetlenül érintkezik az étellel. Ez ülések a maguk nyilvánosságával és ünnepiességével fölkeltik a közérdeklődést a tanács iránt, a mit épenséggel nem szabad kevésre becsülni. Itt számol be az állandó bizottság az egész év munkásságáról, mihez tanulságos érdekes vita fűződik. Végre a mi a legfontosabb: itt beszélnek meg a tanács tagjai az alapelveket, a nagy irányokat, szóval azt, mi az oktatásban a legfőbb, a mitől a részletek függenek. Így azután ott minden vélemény minden tapasztalat, minden közszükséglet nyilvánulhat. A tanács munkásságának itt alakul ki szelleme.

A végzendő munka szempontjából tehát, összegezvén a mondottakat, a tanács így van szervezve:

A szakbizottságokban van a munkásság súlypontja. Minden fontosabb kérdést először szakemberek kis bizottsága tanulmányoz és dolgoz föl. Az egész tanács mindig szakbizottságokra van osztva és azokban dolgozik.

A választmány előkészíti, vezeti és befejezi e munkásságot.

Az összes ülés, mint a közoktatásügy belső kapcsolatának képviselője, tudomást vévén az egész tanács működéséről egységesen áttekinti s közoktatásügy egész területét, eszméket pendít meg és a tanács munkásságának nagy irányait szabja meg.

Mind a teljes tanács, mind az állandó bizottság, mind a szakbizottságok munkásságában súly helyeztetik a személyes felelősség elvére. A szavazatokat nem számítják egyszerűen össze. Az egyéni meggyőződés nem vész el az összegezett számban. Minden véleményelterés alkalmával minden véleményről följegyeztetik, hogy kinek a véleménye. Az előadói munkálatok is névvel jelennek meg.

Az iskola látogatásról szóló pont talán nem szorul bővebb igazolásra. Megjegyzendő, hogy nem csupán az állandó bizottság tagjai nyerne ily megbízást, hanem általában a tanács tagjai. Az iskolalátogatás azonban nem fölűbírálata az adminisztratív felügyeletnek, hanem a tanácstagok tájékozódására szolgál. Itt figyelik meg közvetlenül a közoktatás állapotát és gyűjtenek anyagot a fölmerült kérdések megoldására. Egyszersmind az iskolalátogatás a most annyira hiányos szakfelügyeletet is némiképp kiegészíti. Minthogy azonban az iskolalátogatás sokféleképp érintkezik az adminisztrációval, szükséges lesz pontos és részletes külön utasítás kiadása.